

Jaarverslag 2022

Rijnlandse Molenstichting

1. Voorwoord	Pag. 2
2. Bestuur en organisatie	3
3. Activiteiten en onderhoud in 2022	6
4. Molens in beeld	9
5. Molenbiotoopzaken	10
6. Overleg met andere organisaties	11

1.Voorwoord

Het was een bijzonder jaar. Het was het eerste jaar dat we weer redelijk coronavrij konden denken en werken. Molenaars en bestuursleden konden weer bij elkaar komen. Achterstanden in de onderhoudswerkzaamheden kunnen worden ingelopen. Maar tegelijk met die positieve ontwikkelingen begon de oorlog in Oekraïne met daaraan gekoppeld het oplopen van de inflatie met alle financiële gevolgen.

Intussen hebben we een verslag van werkzaamheden gemaakt over 2022, evenals de jaarrekening 2022. In veel opzichten was 2022 een goed jaar. Het onderhoudsplan zoals in 2021 vastgesteld is in grote lijnen uitgevoerd. En er wordt gewerkt aan een bijstelling van het plan. Het groot onderhoud aan de Doeshofmolen in Leiderdorp en de Geremolen In Hazerswoude is uitgevoerd. Opdracht is gegeven voor groot onderhoud aan Vrouwgeestmolen in Alphen aan den Rijn en de Grosmolen in Hoogmade. En de werkzaamheden voor de Wijepoortsemolen en de Adermolen zijn in voorbereiding. Subsidies daarvoor zijn aangevraagd en ook al deels toegekend.

De Rijnlandse Molenstichting is financieel gezond. Dat is te zien in het financieel jaarverslag dat tegelijk met dit jaarverslag van activiteiten verschijnt. Maar de reeds genoemde kostenstijgingen van materialen en werkzaamheden vragen wel oplettendheid. Over het algemeen laat onze begroting de aanpak van gemiddeld 2 molens per jaar toe. Kunnen we dat de komende jaren volhouden? Ook het schilderwerk aan de molens ligt wat achter ten opzichte van de plannen.

Het bestuur, in overleg met molenaarscommissie en auditcommissie houden het allemaal goed in de gaten en zullen het beleid bijstellen daar waar nodig.

Dat alles voor het behoud van onze molens in samenwerking met onze vrijwillige molenaars.

Leiden,
Kees Wassenaar
Voorzitter

2. Bestuur en organisatie

Samenstelling bestuur

Aan het einde van het verslagjaar was de samenstelling van het bestuur als volgt:

Kees Wassenaar, voorzitter

Bart Vermeulen, secretaris en vicevoorzitter

Martin Filius, penningmeester

Bert van Osnabrugge, molenonderhoud/technische zaken

Peter de Goede, bestuurslid

Hans Démoed is adviseur molenaars-/personele zaken.

Wim Bos is adviseur van het bestuur

Pieter Hellinga, is adviseur inzake Molenplatform Zuid-Holland

Bert Busz is in 2022 aangetreden als technisch opgeleide vrijwilliger

Loek Dijkman is erevoorzitter en adviseur

Binnen het bestuur traden enkele wijzigingen op. Per 31 december van dit verslagjaar trad Bert van Osnabrugge af. Zijn taken heeft hij overgedragen aan Peter de Goede. Giel van Rijn was nog gedurende het jaar adviseur molenonderhoud; vanwege andere drukke vrijwilligerswerkzaamheden heeft hij echter recent besloten om terug te treden. Het bestuur kwam dit jaar vier keer bijeen, op 13 april, 30 mei, 12 juli en 14 november. Deels gebeurde dat digitaal. Verder werden enkele bestuurlijke zaken in de tussenliggende perioden per mail en telefoon afgewikkeld. Geregeld is er een mondeling werkoverleg tussen voorzitter en secretaris. De technische zaken worden behandeld door het bestuurslid technische zaken in samenspraak met de adviseur en de molenmakers. En de financiële zaken worden uiteraard nauwgezet in de gaten gehouden door onze penningmeester

Na Corona

Het verslagjaar 2022 is het eerste jaar dat we als stichting weer een beetje normaal hebben kunnen functioneren. Zowel de uitvoering van het molenonderhoud als de vergaderingen binnen de stichting hebben beperkingen ondervonden van de Coronaperikelen. Dat uitte zich bij het molenonderhoud in vertragingen door ziekte. In 2022 konden de werkzaamheden weer naar behoren worden doorgestart. Ook samenkomst van molenaars, leerling molenaars en bestuur kon weer als vanouds plaatsvinden. Zo werd in mei van dit jaar weer een molenaarsdiner gehouden, dit keer in Café De Meester te Zoeterwoude en op 2 december een technische bijeenkomst, waarbij medewerkers van het Hoogheemraadschap een toelichting gaven op het waterbeheer in het gebied. Beide bijeenkomsten werden goed bezocht door onze vrijwillige molenaars. Tenslotte werd op 9 december formeel en feestelijk afscheid genomen van Wim Bos als voorzitter, waarbij hem, mede op voordracht van de molenaarscommissie, de Gouden Wiek werd uitgereikt. Welverdiend!

Auditcommissie

Vanwege het ontbreken van een onderhoudsplan voor 2022 en de bestuurswisselingen, werd er dit geen vergadering van de auditcommissie gehouden. Een vergadering is weer voorzien voor het eerste halfjaar van 2023.

Molenaarscommissie

De Rijnlandse Molenstichting kent een Molenaarscommissie (MC). De Molenaarscommissie adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd. Taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in een reglement.

Aan het einde van het verslagjaar was de samenstelling van de molenaarscommissie als volgt:

Hans de Graaf, voorzitter en coördinator van de opleiding van leerling-molenaars
Dorus Borst,
Erik Kopp,
Gert van Meeteren,
Henk Kooi,
Tom Melman,
Klaas Wassens,
Aad Toet.

Het jaarlijks overleg tussen bestuur en molenaarscommissie vond plaats op 2 november. In dat overleg werd de stand van zaken van het concept onderhoudsplan 2023 besproken. Daarnaast werd de personele bezetting van alle molens doorgenomen, met name daar waar er personele wisselingen werden verwacht door (toekomstig) vertrek van molenaars.

De Molenaarscommissie komt, los van het bestuur, een of twee keer per jaar zelfstandig bijeen. Het gaat dan bijvoorbeeld over de beoordeling van de technische staat van onze molens. Elk jaar wordt door de Molenaarscommissie de helft van de molens bezocht en beoordeeld. De resultaten worden vervolgens opgenomen in het Dynamisch Onderhoudsschema (zie hfst. 3).

Molenaarsopleidingen

De Rijnlandse Molenstichting heeft een eigen opleiding tot molenaar. Die opleiding leidt op tot molenaar A, B of C.

Daarnaast kunnen molenaars deelnemen aan een opleiding van het Gilde van Vrijwillige molenaars dat opleidt voor een certificaat van de Vereniging De Hollandsche Molen.

In het jaar 2022 hebben 4 personen het examen van de Rijnlandse Molenstichting, dan wel het examen van De Hollandse Molen met succes afgelegd namelijk:

- Eén leerling slaagde in maart 2022 voor het examen van De Hollandse Molen en heeft nu een molenaarscontract gekregen voor de Meerburger molen.
- Eén leerling slaagde in maart 2022 voor het examen van De Hollandse Molen. Deze leerling heeft een molenaarscontract gekregen voor de Achthovensemolen.
- Eén leerling slaagde in juni 2022 voor het molenaar C diploma van de Rijnlandse Molenstichting. Deze leerling gaat ook verder voor het examen van De Hollandse Molen. Deze leerling heeft eveneens een molenaarscontract gekregen voor de Achthovense molen.
- Eén leerling slaagde in juli 2022 voor het examen van De Hollandse Molen. Deze leerling heeft een molenaarscontract gekregen voor de Vlietmolen.

Wij mogen blij zijn met de aanwas van molenaars in opleiding. Aan het einde van het jaar 2022 volgen 12 personen de opleiding:

1. Op de Googermolen 1 leerling o.l.v. Ron van Benten;
2. Op de Groenendijksemolen 2 leerlingen o.l.v. Amber Janssen;
3. Op de Hogeveensemolen 2 leerlingen o.l.v. Tom Melman;
4. Op de Hoogmadese molen 2 leerlingen o.l.v. Ruud Bax;
5. Op de Kagermolen 1 leerling o.l.v. Sander de Koning;
6. Op de Rietveldse molen 1 leerling o.l.v. Ab Brekelmans;
7. Op de Zwanburgermolen 3 leerlingen o.l.v. Hans de Graaf en Henk Kooi.

Gouden Wiek

Periodiek reiken we een Gouden Wiek uit. Om in aanmerking te komen voor de Gouden Wiek gelden twee criteria:

- De kandidaat is een goed molenaar;
- De kandidaat heeft ook een bijdrage geleverd aan de Rijnlandse Molenstichting op een andere wijze dan molenaar.

Op basis van deze criteria verstrekt de molenaarscommissie een lijstje van potentiële kandidaten aan het bestuur, in willekeurige volgorde. Het bestuur kan zelf ook kandidaten toevoegen en neemt vervolgens een besluit. Mede op initiatief van de Molenaarscommissie werd dit jaar een speciale Gouden Wiek toegekend aan Wim Bos. Wim is 30 januari 2014 door het bestuur als voorzitter benoemd. Het laatste jaar als adviseur meegerekend, is hij 9 jaar verbonden geweest aan de Rijnlandse Molenstichting, waarvan dus 8 jaar als voorzitter.

Wim heeft onmiskenbaar de aanzet gegeven voor een verdere stap als het gaat om de professionalisering van het bestuur en de stichting.

Kruiwerk

Kruiwerk is de periodieke nieuwsbrief voor de molenaars van de RMs. Dit jaar kwamen er 5 nummers (nrs 21 t/m 25) uit in januari, april, juli, november en december.

Maalwerk

Maalwerk is de periodieke nieuwsbrief voor donateurs en vrienden van de Rijnlandse Molenstichting. Door de coronaperikelen en de bestuurswisselingen kwam Maalwerk dit verslagjaar niet uit. Voor 2023 is weer een doorstart voorzien.

3. Activiteiten en onderhoud in 2022

Molenplatform Zuid-Holland

Er is deelgenomen aan de vergaderingen van het Molenplatform. In maart was een Ledenbijeenkomst gewijd aan de Molenbiotoop-rapporten, zoals die door de provincie voor de molens met een Bijzondere Biotoop zijn opgemaakt. De conclusie was toen, dat het de moeite waard is om onze vanzelfsprekendheid te beschrijven in een document. Naar het voorbeeld van het provinciaal biotooprapport of in een eigen vorm (zoals bijv. Het Molenpaspoort van de SIMAV). Voor het verwerven van draagvlak in de omgeving en bij de gemeente.

In het najaar volgde een bijeenkomst over de Omgevingswet. De invoering van die wet is weliswaar uitgesteld (nu tot begin '24), maar dat gaat er wel van komen. Op die bijeenkomst werd ook benadrukt, dat molens er goed aan doen om hun belang bij de inrichting van de omgeving vast te leggen. Een beschrijvend document kan daarbij behulpzaam zijn. Zo nodig zijn collega-eigenaren en het Platform beschikbaar als klankbord.

Nieuwe statuten

Dit verslagjaar zijn er nieuwe statuten vastgesteld en notarieel vastgelegd. In de nieuwe statuten is o.a. opgenomen dat onze stichting niet alleen tot doelstelling heeft om onze molens te beschermen en te behouden, maar ook het opleiden van molenaars en het beschermen van de gebruiken rondom de molen. Hiermee willen we de positie van het ambacht van de molenaar als Unesco-werelderfgoed bevorderen.

Nieuw Molenboekje

Onder de titel: "Onze Molens 2019-2020 Rijnlands Trots" verscheen in 2022 het nieuwe molenboekje van onze stichting. Financiering kon weer voor een belangrijk deel plaatsvinden door diverse sponsors. De teksten werden geactualiseerd. Het ligt gratis bij onze molens en bibliotheken, VVV-kantoren en gemeentehuizen in gemeenten waar onze molens staan.

Nationale Molendagen

De nationale molendagen vonden dit jaar plaats op zaterdag 14 en zondag 15 mei. Veel van onze molen deden daar weer aan mee.

In samenwerking met Kaag en Braassem Promotie werden in deze gemeente een aantal activiteiten op de zaterdag georganiseerd: Vanaf het eetcafé De Vergulde Vos in Rijkpwetering voeren boten volgens hop-on-hop-off-formule langs enkele van onze molens. Bij drie molens kon men naar believen uitstappen om vervolgens door de molenaar uitleg te krijgen. Vervolgens kon men dan weer de eerstvolgende boot nemen om verder te varen.

Dan waren er nog specifieke activiteiten voor kinderen op het erf van de Lijkermolen1 in Rijkpwetering.

Molens als hulpgemaal

Onze molens zijn niet alleen allen rijksmonumenten, maar zijn ook werktuig. Twee molens hebben de functie van hoofdgemaal. 41 molens van de Rijnlandse Molenstichting hebben de functie van hulpgemaal voor het Hoogheemraadschap van Rijnland. Zij kunnen in geval van nood, bijvoorbeeld als een gemaal plotseling uitvalt of er extreem veel regen valt, door het Hoogheemraadschap worden ingezet om te malen. De Rijnlandse Molenstichting ontvangt een jaarlijkse vergoeding van het Hoogheemraadschap van Rijnland voor het operationeel houden van haar maalbare molens.

50 jaar Gilde Vrijwillige Molenaars

Op 9 april werd door 28 molens van onze stichting deelgenomen aan de molenmarathon en op donderdag 1 september werd bij de Boterhuismolen het startsein gegeven voor de Zuid-Hollandse activiteiten ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan.

De tweede Elfmolenfietstocht

Door de Lionsclub in Leiderdorp en onder leiding van Erik Kopp, onze molenaar van de Munnikkenmolen in Leiderdorp, werd de eerste “Elfmolenfietstocht” op zondag 12 juni 2022 georganiseerd. Het was weer een groot succes met veel deelnemers.

Fotoarchief

De fotoverzameling van Anton Bicker Caarten is in 2022 definitief in bewaring gegeven aan het archief van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

De fotoverzameling is geregistreerd onder de naam “Fotoverzameling Bicker Caarten” en is voor belangstellenden in te zien.

Molenvoorwerpen

Uit archiefonderzoek bleek dat de stichting ruim 240 molenvoorwerpen heeft.

Op basis van een inventaris van molenvoorwerpen uit de jaren '70 blijkt dat er diverse historische molenvoorwerpen in/bij onze molens aanwezig moeten zijn. En daarnaast weten we dat er op een paar andere plekken veel voorwerpen zijn opgeslagen.

Deze voorwerpen zijn ooit aan de stichting geschonken of waren in de molen aanwezig bij de overdracht van de molen. De voorwerpen zijn gereedschappen van molenaars en molenmakers, maar ook van de bijverdiensten van vroegere molenaars, zoals de jacht, de visvangst, het baggeren e.d. Helaas is deze collectie in de loop der tijd buiten beeld geraakt.

De komende tijd zullen we gericht molenaars benaderen om te kijken wat volgens de inventaris

er aan voorwerpen (nog) in de molen aanwezig is. Na de nieuwe inventarisatie gaan we bekijken wat we met de voorwerpen gaan doen.

Jubilea.

Het bestuur besloot dit verslagjaar om in het vervolg aandacht te gaan besteden aan jubilea van onze vrijwillige molenaars. Daar was ook wel een bijzondere aanleiding voor, want voor het eerst in ons bestaan was er sprake van een 50-jarig jubileum. De molenaar van de Hondsdijksemolen in Koudekerk is 50 jaar vrijwillig molenaar.

Monumentenweekend

In het weekend van 10 en 11 september werd het Nationaal Monumentenweekend gehouden. 31 molens waren open voor het publiek. Op zondag 11 september waren er 6 molens open.

Rijnlandse Molendag

Op 23 oktober mochten onze molenaars weer collega's uit het land ontvangen.

Regulier onderhoud

Het reguliere, kleinere, onderhoud werd volgens het daarvoor in 2021 vastgestelde plan uitgevoerd.

Groot Onderhoud in 2022

Zoals al eerder aangegeven zijn de werkzaamheden aan diverse molens door de Coronaperikelen wat vertraagd. Dit jaar kwamen twee molens gereed. Het betreft hier de Doeshofmolen en de Geremolen. Beide molens zijn in de laatste maanden van het jaar opgeleverd. Bij de Doeshofmolen werd het rietwerk op het 8-kant vervangen; ook de houten binnenroede werd vervangen. Bij de Geremolen werd het rietwerk vervangen en verder werd van het bovenhuis het beschot van de zijkanten vervangen.

Dit jaar is ook subsidie aangevraagd voor groot onderhoud aan de Vrouwgeestmolen en de Grosmolen. De toezeggingen voor bijdragen in de financiering voor deze werkzaamheden zijn zodanig, dat door het bestuur opdracht kon worden gegeven aan de molenmaker.

Tevens zijn er voorbereidingen getroffen voor onderhoudswerkzaamheden aan de Weijpoortsemolen en de Adermolen. Dit op basis van het onderhoudsplan 2022 en 2023.

Aanvragen voor subsidie zijn ingediend en ook al deels toegezegd.

Roedenproblematiek

Na de problemen die in het Utrechtse opdoken en waar zelfs alle molen werden stilgezet, hebben we als Rijnlandse Molenstichting onze molenmaker Verbij opdracht gegeven een inventarisatie en risicoanalyse uit te voeren.

Daarbij is een beoordeling gemaakt van alle roeden op alle molens aan de hand van diverse factoren, zoals bouwjaar/leeftijd, leverancier, wieksysteem, lengte, aantal omwentelingen en (omgevings-)risico.

We hebben naar aanleiding daarvan geconstateerd dat in een schema van gemiddeld per 5 jaar van 2 molen de roeden te vervangen, de problematiek verantwoord kan worden aangepakt.

Of dat financieel ook verantwoord kan worden gedaan wordt nog nader bezien.

Belangrijk is natuurlijk ook of rijk en provincie op dit gebied financieel nog een bijdrage kunnen leveren.

Vooralsnog is het beeld dat van provinciale zijde het standpunt wordt aangehouden dat alles binnen de bestaande systematiek voor het groot onderhoud kan worden opgevangen. Overleg hierover -ook via het molenplatform- is nog gaande.

4. Molens in beeld

Molens mogen zich nog steeds verheugen in grote aandacht, populariteit en draagvlak. Maar draagvlak voor molens, dus ook de bereidheid om daar gemeenschapsgeld in te steken is nooit onuitputtelijk. Daarom wil de Rijnlandse Molenstichting het publiek ook bij voortduring in de gelegenheid stellen kennis te maken met onze molens. Dat doen we op de Nationale Molendagen en Open Monumentendag. Dat doen we ook door op elke eerste zaterdag van de maand (uitgezonderd juli en augustus) de molens te laten draaien en open te stellen voor het publiek.

Molens draaien

Molens zijn niet alleen monumenten maar ook werktuig. Ze kunnen draaien en malen en dat moet ook zichtbaar zijn. Ook de provincie Zuid-Holland stelt het op prijs dat molens regelmatig draaien. Daarom verstrekt de provincie een 'draaipremie' gebonden aan het aantal omwentelingen per molen vanaf 60.000 omwentelingen per jaar.

Het aantal omwentelingen voor alle molens van de stichting komt, afgerond, in 2022 uit op bijna 11 miljoen omwentelingen.

Molenbezoek

De molenaars zijn gastvrij en vertellen graag over hun molens. Zij ontvangen geregeld bezoekers.

Informatiepanelen

Bij molens die aan wandel- en fietspaden liggen komt veel bezoek. Maar niet altijd is er een molenaar. Vandaar dat bij deze molens panelen worden geplaatst met daarop in het kort de historie en een doorsnede van de molen. Verder staat op zo'n paneel een QR-code waarmee Engels- en Duitssprekende toeristen te tekst op het paneel in hun eigen taal kunnen lezen plus een donatiemogelijkheid.

Er wordt, afhankelijk van te verkrijgen subsidies, jaarlijks gewerkt aan het bijplaatsen van deze panelen. In het verslagjaar werd besloten 5 informatiepanelen te plaatsen, nl bij de Lijkermolens 1 en 2, de Geremolen, de Rietveldsemolen en de Oucoopsemolen. Nog 14 exemplaren zijn in voorbereiding.

5. Molenbiotoopzaken

De molenbiotoop van de Vrouwgeestmolen staat sterk onder druk, maar ook elders spelen dreigende aantastingen.

De Stichting heeft bezwaar aangetekend tegen twee omgevingsvergunningen die de molenbiotoop van de Vrouwgeestmolen in Alphen aan den Rijn fors aantasten. Omdat de gemeente de molenbiotoop niet in het bestemmingsplan had opgenomen, hebben we ook de Provincie benaderd. De bezwaren hebben niet tot het gewenste resultaat geleid, omdat de biotoopregels nu eenmaal niet in het bestemmingsplan waren opgenomen.

Door de gemeente is inmiddels besloten om dit te herstellen.

Het bestuur heeft een compensatie bedrag gevraagd volgens de normen van de biotoopregels.

Bij de Grootte Molen moet een nieuw viaduct over de N11 en de spoorweg komen. Ook dit heeft grote gevolgen voor de molenbiotoop. Hierover is overleg met de provincie gaande.

Er is ook goed nieuws: Naar aanleiding van onze zienswijze heeft de indiener van een bouwplan in de molenbiotoop van de Zweilandermolen de bouwhoogte aangepast. Deze is nu in lijn met deal bestaande gebouwen.

6. Overleg gemeenten en overige organisaties.

Wij onderhouden veel contacten met de gemeenten in ons werkgebied. Dat kan gaan over de molenbiotoop, de WOZ-waarden van onze molens, de bijdragen voor het molenonderhoud of de toeristisch-recreatieve betekenis van de molens.

Met de organisatie “Kaag en Braassem-promotie” hebben wij vorig jaar goed samengewerkt om van de Nationale Molendag een succes te maken.

Het eerder gesignaleerde probleem van veel te zwaar, vooral landbouwverkeer op de Poeldijk in Rijkswetering en als gevolg daarvan de ernstige schade aan de waterlopen van de Lijkermolens, lijkt inmiddels te kunnen worden opgelost. Door het hoogheemraadschap en de gemeente is overeenstemming bereikt over de te kiezen oplossing in de vorm van een overkluizing van de waterloop.

De Hollandsche Molen

De RMs is lid van de Vereniging De Hollandsche Molen(DHM). Wij nemen deel aan de Molenadviesraad van DHM, een bijeenkomst van de grotere (provinciale) molenorganisaties die in de regel 2 keer per jaar bijeenkomst. Daarnaast wordt deelgenomen aan de jaarvergadering en andere bijeenkomsten van DHM die zinvol zijn voor de RMs. Er is daarnaast regelmatig overleg tussen de directie van DHM en de voorzitter van onze stichting over zaken van gemeenschappelijk belang.

Molenplatform Zuid-Holland

In hoofdstuk 2 van dit verslag wordt al gememoreerd dat er door de Rijnlandse Molenstichting in dit verslagjaar deelgenomen aan de vergaderingen van het platform.

Hoogheemraadschap van Rijnland

Met de directie van het Hoogheemraadschap Rijnland (HHR) wordt enkele malen per jaar overleg gevoerd over onderwerpen van gemeenschappelijk belang.

Gilde van Vrijwillig Molenaars

Overleg met het Gilde van vrijwillig molenaars (GVM) in de provincie Zuid-Holland heeft er toe geleid dat aan het einde van 2015 een samenwerkingsovereenkomst vrijwel rond was. In 2016 is deze van kracht geworden nadat ook het Gilde landelijk zijn handtekening heeft gezet. De kern van deze overeenkomst is dat de poldermolens van RMs in principe beschikbaar zijn voor de opleidingen van het Gilde. Ook kunnen molenaars die over een RMs diploma beschikken via een verkorte leerweg deelnemen aan de opleiding van het Gilde. Onze molens zijn beschikbaar voor het afnemen van examens.